

NaturErhvervstyrelsen
EU & Erhvervsudvikling
Center for Erhverv
Nyropsgade 30
DK-1780 København V
erhvervsudvikling@naturerhverv.dk

Landbrug & Fødevarer FmbA

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V

T +45 3339 4000
F +45 3339 4141
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Høringssvar fra Landbrug & Fødevarer om forslag til ændring af landdistriktsprogrammet 2014-2020 og supplerende miljøvurdering af forslaget

Landbrug & Fødevarer takker for høringen af ovenstående.

Først og fremmest vil Landbrug & Fødevarer gerne kvittere for, at der i august 2015 er truffet politisk beslutning om udmøntningen af programmet i 2016. Landbrug & Fødevarer støtter op herom. Vi ser frem til at programændringen bliver godkendt af EU-Kommissionen, så midlerne kan komme ud at arbejde til de opstillede formål. I den forbindelse vil Landbrug & Fødevarer gerne erindre om, at nye ordninger godt vil kunne igangsættes på forventet efterbevilling fra Kommissionen. Det fremgår også af regeringens finanslovsforslag for 2016, hvori der på side 61 under særlige bevillingsbestemmelser står følgende: *"Der er adgang til at igangsætte støtteordninger under landdistriktsprogrammet, der indgår i programansøgning fremsendt til Europa-Kommissionen, uden at afvente Europa-Kommissionens godkendelse af programmet, men efter aftale med Finansministeriet"*. Der opfordres på den baggrund fortsat til at den nye investeringsstøtteordning for svin kommer i gang tidligst muligt i 2016.

Landbrug & Fødevarer vil også opfordre til, at der kommer et overblik over timingen af udmøntningen af de enkelte elementer af landdistriktsprogrammet i 2016 i god tid, så der tidligt er overblik herover for alle relevante ansøgere. For ansøgere til programmet er det vigtigt at have grundig og relevant information så tidligt så muligt, så der kan planlægges og fremskaffes nødvendige godkendte finansieringsplaner fra låneinstitutter, myndighedstilladelser osv. til projekter, der skal medfinansieres af det danske landdistriktsprogram. Det er også vigtigt, at det er gennemarbejdede ordninger, der er gennemtestede i IT-systemet osv. før de åbner for ansøgning.

Indledningsvist vil Landbrug & Fødevarer i øvrigt også gerne bemærke, at det danske landdistriktsprogram er et omfattende dokument på over 500 sider, som det er svært at orientere sig i. Det er meget nyttigt med den læsevejledning, der er indsat som bilag 2 til høringen med oversigt over forslag til ændringer i landdistriktsprogrammet 2014-2020. Landbrug & Fødevarer er klar over at beskrivelsen af den danske program lægger sig op af en skabelon fra Kommissionen, men det er dog fortsat et meget komplekst dokument at håndtere, og det ville være nyttigt med en læsevejledning, hvor det klart anvises hvilke sider i det danske program, der er relevante for en givet tilskudsordning i 2016. Flere af ordningerne er begrænset af beskrivelser i programmet, der befinder sig flere steder i programmet.

Overordnet set er Landbrug & Fødevarer interesseret i, at det danske program forholder sig så åbent som muligt i forhold til bestemmelserne i EU's forordninger om landdistriktsudvikling. Det er

Landbrug & Fødevarer er erhvervsorganisation for landbruget, fødevarer- og agroindustrien. Med en eksport på over 156 milliarder kroner årligt og med 169.000 beskæftigede repræsenterer vi et af Danmarks vigtigste eksporterhverv.

Ved at nytænke og synliggøre erhvervsbidrag til samfundet sikrer vi vores medlemmer en stærk placering i Danmark og globalt.

svært at gennemskue, hvornår man fra dansk side går videre eller lægger en strammere fortolkning end andre europæiske lande inden for et givet indsatsområde. Som udgangspunkt er det Landbrug & Fødevarers holdning, at der skal være så stort et handlerum som muligt, så der fra dansk side ikke sker en unødigt begrænsende fortolkning af programmets bestemmelser med deraf følgende konkurrenceforvridning i forhold til andre EU-lande til følge.

Et eksempel på en unødigt begrænsende fortolkning af det danske program i forhold til forordning 1305/2013 handler om programmets definition af støtteberettigede udgifter under miljøteknologiordningen. Der står på side 191 af programændringen:

"Tilskud kan ydes til

1. Opførelse eller forbedring af fast ejendom
2. Køb af nye maskiner og nyt udstyr, herunder computersoftware, op til aktivets markedsværdi
3. Generalomkostninger i forbindelse med de i litra 1) og b) nævnte udgifter [...]"

Når man sammenholder denne indskrænkende præcisering i det danske program med landdistriktsforordningen, så er følgende ekskluderet i det danske program: "køb eller leje med købsforpligtelse af nye maskiner og nyt udstyr op til aktivets markedsværdi". Det er ellers eksplicit nævnt som støtteberettiget i 1305/2013 artikel 25, stk. 2, litra b). Det er stærkt uhensigtsmæssigt, at ansøgere ikke kan få tilskud til køb eller leje med købsforpligtelse under det danske program. Der opfordres til at det danske program også i dette spørgsmål lægger sig på linie med landdistriktsforordningen.

I det følgende vil Landbrug & Fødevarer komme med en række bemærkninger til de forskellige elementer i programmet. Landbrug & Fødevarer har valgt at strukturere høringssvaret i forhold til den politiske aftale om udmøntning af programmet i 2016. Derfor gennemgås først indsatser under overskriften "vækst og konkurrenceevne", dernæst "økologi og endelig "natur og miljø". I afsnittet om vækst og konkurrenceevne kommenteres også indførelsen af standardiserede omkostninger, der er en ny metode, der indføres i programmet fra 2016.

Indsatser under vækst & konkurrenceevne

Landbrug & Fødevarer er overordnet set tilfreds med at en stor andel af programmet går til tiltag, der styrker erhvervens vækst og konkurrenceevne. Landbrug & Fødevarer er også tilfredse med at 2015-moderniseringsordningen for kvæg kan fortsætte i 2016 og frem ligesom investeringsstøtte til modernisering af slagtesvinestalde kan ydes fra 2016 og frem. Det er især af høj prioritet, at investeringsstøtten til svine sektoren kommer ud så tidligt så muligt i 2016, da der ikke har været andre lignende ordninger for svine sektoren i hele 2015.

Tilskud via standardomkostninger

Generelt

Landbrug & Fødevarer er generelt meget positiv over, at man indfører muligheden for at yde tilskud til investeringer baseret på standardomkostninger i stedet for fakturerede udgifter. Udsigten til en betydelig forenkling og administrativ lettelse for ansøgere er afgørende for Landbrug & Fødevarers støtte til de standardiserede omkostninger. Landbrug & Fødevarer vil nøje overvåge at de forudsete forenklinger af ordningerne også realiseres hos modtagerne, når standardomkostningerne tages i brug.

Det er afgørende, at der er en vis fleksibilitet i forbindelse med indførelsen af de standardiserede omkostninger, da det er et helt nyt – og i EU sammenhæng ret uprøvet - system, der skal indføres. Der bør fra dansk side være en klar forventningsafstemning med Kommissionen om, at der skal være den tilstrækkelige fleksibilitet i forbindelse med implementering af systemet. Der må skabes plads til at rette i de standardiserede omkostninger i de tilfælde, hvor der viser sig at være

uhensigtsmæssigheder, i forbindelse med anvendelsen af dem. Det er et lovende instrument, men det er vigtigt, at det ikke kommer Danmark til last, at Danmark går forrest med at afprøve nye måder til at forenkle og effektivisere administration af tilskud under landdistriktsprogrammet. Der er behov for et råderum til at håndtere tilfælde som at omkostningsniveauet ændres pga. prisudviklingen inden for et bestemt marked eller hvis det viser sig at omkostningerne i programmet er fejlbehæftede. Ændringer bør kunne håndteres via bekendtgørelse, når ordningen skal træde i kraft.

Derudover er det også vigtigt, at man ikke udelukkende kan give støtte til de teknologier, der er listet i programmet. Ny teknologi eller andre politiske indsatsområder skal kunne håndteres inden for systemet. Det er positivt, at denne pointe er understreget på side 200.

I den forbindelse er det ydermere vigtigt, at det ikke bliver unødigt kompliceret for ansøgeren/tilsagnshaveren i forhold til ansøgning, sagsbehandling, kontrol osv. hvis der skal søges tilskud i en ordning, hvor der både er standardiserede omkostninger, faste priser og priser fastlagt på baggrund af to uafhængige tilbud.

Erfaringer fra kvægordningen i foråret 2015, hvor der blev anvendt faste priser for første gang, viser, at der er mange spørgsmål, når der indføres en ny måde at bestemme "rimelige priser" på, når der skal beregnes tilskudsgrundlag. Grundig evaluering af erfaringerne med at indføre faste priser under kvægordningen og farestaldeordningen i 2015 er derfor også vigtig.

Endelig er der flere problemstillinger i forhold til prioritering af ansøgninger, når der anvendes standardiserede omkostninger.

For det første er det afgørende at den stærkt kritiserede og uhensigtsmæssige nutidsværdiberegning, der blev anvendt for moderniseringsordningen for kvæg i 2015 ikke bliver gentaget i ordninger i 2016. NaturErhvervstyrelsen opfordres på den baggrund til at finde en alternativ og enkel prioriteringsmodel, hvor ansøgninger reelt kan sammenlignes på en meningsfuld måde på baggrund af et sammenligneligt datagrundlag. Forudsætningerne skal være klare i modellen, og beregningerne skal være håndterbare for ansøgerne.

Der er en særlig problemstilling, når der skal prioriteres på baggrund af standardiserede omkostninger, da alle projekter pr. definition vil have den samme pris. Det er vanskeligt at se, hvordan man på en meningsfuld måde kan rangere projekter efter omkostningseffektivitet, når projekternes pris er standardiserede. Det foreslås derfor, at der prioriteres efter et intelligent pointsystem på de enkelte ordninger. Landbrug & Fødevarer er meget optagede af, at prioriteringen bliver håndteret på en ordentlig og saglig måde.

Programmet bør i øvrigt generelt kunne tillade en differentieret tilgang til de standardiserede omkostninger i underkategorier, de steder det giver mening, så der kan tages hensyn til evt. forskellige vilkår i et mangfoldigt landbrugserhverv. I nogle ordninger kunne det fx være en skelnen mellem omkostninger for store, mellemstore og små bedrifter. I andre ordninger kunne det fx være en skelnen mellem omkostninger til hegning af arealer, der er lettilgængelige, og omkostninger til hegning af arealer, der er sværere tilgængelige.

Alle ordninger under landdistriktsprogrammet skal ikke målrettes den samme type landmænd, og det er fx vigtigt at mindre bedrifter ikke automatisk stilles ringere end øvrige ansøgere. Der skal derfor laves nogle prioriteringsmodeller i landdistriktsprogrammet, der er i stand til at opstille

sammenlignelige kriterier, der tager udgangspunkt i en mangfoldig landbrugssektor med både små, mellemstore og større landbrug

Som nævnt indledningsvist omkring de standardiserede omkostninger, så er det et afgørende argument for Landbrug & Fødevarers støtte til indførelse af standardiserede omkostninger, at der sker en væsentlig administrativ lettelse for ansøgerne, og at bilagskontrollen falder bort. I den forbindelse er det afgørende, at ansøgerne gøres helt klart, hvordan kontrollen – når bilag ikke længere skal kontrolleres – så kommer til at foregå. Det er i den forbindelse afgørende at tilsagnshaverne ikke risikerer store nedsættelser af tilskuddet pga. forhold, der opdages i kontrol når projektet er færdigt og midlerne er anvendt, hvis midlerne i øvrigt er anvendt til det opstillede formål.

Investeringsstøtte generelt (side 190-201)

Støttebeløb og støttesatser under investeringsstøtteordningen berøres på side 194. Landbrug & Fødevarer har følgende kommentarer til denne del:

Moderniseringsordningen for kvæg i 2015 var den første investeringsstøtteordning under det aktuelle landdistriktsprogram 2014-2020. Der er allerede høstet en række foreløbige erfaringer herfra. Det viste sig, at gennemførelse af en ordning med flere tilskudssatser inden for samme ordning i dette tilfælde ikke var hensigtsmæssig. For at skabe mulighed for en væsentlig forenkling af ordningen, så foreslår Landbrug & Fødevarer, at der gives én tilskudssats til investeringsstøtte. Dvs. at der gives 20 % i tilskud uanset om der er tale om renovering, nybyggeri eller tilbygning.

Der står i dag på side 194:

"For projekter, som primært har til formål at modernisere og effektivisere landbrugsproduktionen, vil der blive udbudt 40 pct. i tilskud til investeringer vedrørende renovering og modernisering af eksisterende bygninger og faciliteter og 20 pct. til investeringer vedrørende nybygning af bygninger og faciliteter."

Det foreslås, at teksten ændres så tilskudsprocenten for både nybyggeri, tilbygning og renovering bliver 20 %.

Landbrug & Fødevarer forudsætter at en fælles tilskudssats for alle tre projektyper vil forenkle NaturErhvervstyrelsens håndtering af projekterne betydeligt. Eksempelvis vil projekter, der både indebærer en tilbygning og en renovering, kunne håndteres under et som ét samlet projekt, også administrativt. På den måde vil minimumsgrænsen på 300.000 kr. kunne tage udgangspunkt i bedriftens samlede projekt uanset om projektet både indeholder fx renoverings- og tilbygnings-elementer. Minimumsgrænsen vil så fremadrettet ikke skulle opfyldes inden for en af delprojekterne, hvilket hidtil har været en uhensigtsmæssig måde at se på projekterne fra styrelsens side. En måde, der kun har været styret af en administrativ logik og opbygningen af ansøgningskemaet i IT-systemet frem for af hvordan et projekt reelt har været skruet sammen.

En fælles tilskudssats vil også modvirke at der sker en skævvridning af markedet. Med den eksisterende differentierede tilskudssats gives ansøgere alt andet lige et større incitament til at renovering frem for nybyggeri/tilbygning på grund af tilskudssatsens størrelse. Det er ikke hensigtsmæssigt.

Endelig vil en lavere tilskudsprocent også medføre at midlerne kommer ud til et større antal modtagere. Der har været en stor interesse for moderniseringsordningen for kvæg i 2015, og en tilskudssats for renoveringsprojekterne på 20% vil tillade at flere projekter kan opnå støtte. For

svinesektoren er der også en generel interesse i at investeringsstøtten kommer så bredt ud som muligt, så de nødvendige investeringer i slagtesvineproduktionen bliver realiseret.

Slagtesvin

Landbrug & Fødevarer har følgende mere specifikke bemærkninger til afsnittet om modernisering af slagtesvinestalde på side 198.

Følgende tekst foreslås indsat som sidste afsnit på side 198 under definitionen af et barmarksprojekt som erstatning for den eksisterende tekst: "*Beregningsgrundlag for et barmarksprojekt er en ny slagtesvinelokalitet med ca. 4.000 stipladser med gylleforsuring som miljøteknologi*".

Ændringen foreslås, da et barmarksprojekt ikke er *defineret* som en slagtesvinelokalitet med ca. 4000 stipladser. Det er *beregningsgrundlaget* for et barmarksprojekt. Det er ikke det samme.

Følgende tekst foreslås indsats på side 198 under definitionen af en tilbygning til eksisterende slagtesvinelokalitet som erstatning for den eksisterende tekst: "*Beregningsgrundlag for et tilbygningsprojekt er en udbygning af en eksisterende slagtesvinelokalitet med ca. 2.000 stipladser med 20 % kemisk luftrensning som miljøteknologi*".

Ændringen foreslås, da den forslåede tekst i udkastet er beskrevet for eksakt i forhold til hensigten. Definitionen skal ikke være begrænsende i forhold til typer af projekter. Definitionen skal derimod klargøre beregningsgrundlaget af et projekt.

Følgende tekst foreslås indsat på side 198 under definitionen af totalrenovering af eksisterende gulv og inventar i stalden:

Beregningsgrundlaget for totalrenovering er projekter, hvor både eksisterende gulv og inventar i stalden totalrenoveres. Miljøteknologi er 20% kemisk luftrensning. I beregningsgrundlaget kompenseres for arbejdet med at fjerne eksisterende gulvprofil. Kun gulvarealet i sektionerne indregnes, da koridorgangen ikke røres. Det antages, at betongulv udgør 1/3 af gulvarealet, der skal fjernes.

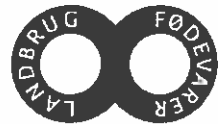
Den sidste del af teksten " For fjernelse af inventar bruges inventarprisen ganget med 10 %. De 10 % fremkommer ved, at det antages, at arbejdsløn til nedtagning udgør 2/3 af tiden til opsætning. Arbejdsløn udgør normalt ca. 15 % af enhedsprisen for inventar/stiplads." foreslås slettet, da teksten omhandler den tekniske beregning af tilbud og forudsætninger for beregning af omkostning pr. stiplads. Denne tekst vurderes at være for specifik og den vurderes ikke nødvendig at have stående i programmet.

Løsdrift i farestalden

Landbrug & Fødevarer ser gerne en politisk prioritering af 25 mio. kr. i 2016 til "løsgående diegivende søer", som vurderes at kunne bakke op om indgående politiske aftaler om dyrevelfærd i svineproduktionen. Landbrug & Fødevarer har ingen specifikke bemærkninger til standardomkostninger til etablering af løsdrift i farestalden på side 197-198, der svarer til de priser, der blev anvendt i forbindelse med ansøgningsrunden i 2015 til farestaldeordningen.

Ang. investeringsstøtte til kvægsektoren

Ang. investeringsstøtte for kvæg, som bl.a. omtales på side 190-197, så har Landbrug & Fødevarer følgende bemærkninger.

Der står indledningsvist på side 190 om investeringsstøtteordninger, at der kan gives tilskud til investering i fysiske aktiver i det primære jordbrug, som reducerer produktionens miljø- og klimapåvirkning eller øger dyrevelfærden, samt forbedrer bedriftens økonomiske resultater og konkurrenceevne.

Det foreslås, at "eller" erstattes med et "og/eller" i teksten efter "klimapåvirkning", så det fremgår tydeligt, at der kan gives tilskud til investeringer som reducerer miljø og klimapåvirkning og/eller dyrevelfærden, da investeringsprojekter godt på samme tid kan have effekt på både miljø/klima og dyrevelfærd. Da lignende formuleringer fremgår flere steder i teksten bør det naturligvis konsekvensrettes i hele teksten.

Der oplistes en række typer af operationer på side 190. Det er vigtigt, at denne liste og indholdet af de enkelte elementer af de enkelte operationer ikke betragtes som udtømmende. Det er derfor positivt, at der indledningsvist står at "tilskud til investering i fysiske aktiver [...] bl.a. kunne omfatte følgende type af operationer"

Fsva. investeringer i teknologier til at forøge dyrevelfærden på side 190 bør teksten også ændres til "bl.a. overvågningssystemer, gulve, hvilearealer, vandrensning", så der ikke kun ensidigt fokuseres på elektroniske overvågningssystemer.

Begreberne "renovering og modernisering af eksisterende bygninger og faciliteter" anvendes i programmet på forskellige måder, og det er vigtigt, at begreberne, når ordningerne skal udmøntes kan rumme at renoveringsprojekter ikke defineres på samme måde inden for svinesektoren og kvægsektoren. Det vigtigste i selve landdistriktsprogrammet er at rammen er så bred i programmet, at forskellige definitioner i hhv. svineordningen og kvægordningen, kan rummes. Den konkrete udmøntning af begrebet "renoveringsprojekter" i ordningerne skal så defineres klart i bekendtgørelse/vejledning.

På side 194 øverst tales om tilskud til investeringer vedrørende renovering og modernisering af eksisterende bygninger og faciliteter. Længere nede på side 194 defineres renoveringsprojekter som renovering af eksisterende staldanlæg. Dette foreslås ændret, da det ikke kun er eksisterende staldanlæg, der kan være relevante at renovere/modernisere. I kvægsektoren kan en modernisering også være fx en lade, der ombygges til kvægstald. I et sådan tilfælde er det en eksisterende bygning, jf. ordlyden øverst side 194 "eksisterende bygninger og faciliteter", der ombygges og indrettes til stald. Dette skal kunne indeholdes i renovering/moderniseringsbegrebet ligesom en totalmodernisering af en eksisterende staldbygning skal kunne rummes.

Miljøteknologi generelt/øvrigt

Der er indført standardomkostninger i programmet for en række elementer.

Landbrug & Fødevarer har ikke specifikke bemærkninger til de specifikke standardomkostninger under miljøteknologifsnittet, men igen er det afgørende, at listen ikke ses som udtømmende. Der skal være mulighed for at søge til andre teknologier end de oplistede. Landbrug & Fødevarer ser dog gerne at størst mulig del af tilskudsgrundlaget laves på baggrund af faste priser og står gerne til rådighed for specifik dialog herom.

Landbrug & Fødevarer ser gerne miljøteknologiordningen til svinestalde retter sig mod både so- og smågrisehold og miljøteknologiordningen til kvægsektoren retter sig mod både malkekvæg (80%), slagtekalveproduktion (15%) samt naturpleje/kødkvæg (5%)

Det er også vigtigt, at der er klarhed om udmøntningen af puljen til gartneri og øvrige driftsgrene, som fx kan være fjerkræsektoren og minksektoren.

Støtte til europæiske innovationspartnerskaber (EIP) som nyt fokusområde under erhvervsudviklingsordningen

Landbrug & Fødevarer foreslår, at der iværksættes en støtteaktivitet under det europæiske innovationspartnerskab for landbrugets produktivitet og bæredygtighed (EIP) jf. artikel 55-57 i EU-forordning 1305/2013/EU. Denne støtteaktivitet foreslås iværksat som en integreret del af den eksisterende erhvervsudviklingsordning, der allerede nu er i det danske landdistriktsprogram, og hvor der i 2016 er afsat en pulje på 80 mio. kr. Det er erfaringen at etableringen af europæiske såkaldte "operationelle grupper" af landbrugere, forskere, rådgivere og virksomheder i landbrugs- og fødevarersektoren er særdeles perspektivrigt for udvikling af innovation i dansk landbrug. Det er dog også vurderingen, at internationalt samarbejde med fokus på at bygge bro mellem ny forskning og landbrugspraksis risikerer at blive prioriteret fra, hvis ikke der er et ekstra incitament til at se ud over en ren national dagsorden. Denne risiko kan imødekommes ved at have en målrettet støtteordning til at imødekomme de ekstra udfordringer og omkostninger, der er knyttet til internationale projekter. Internationale projekter kan være dyrere og mere "besværlige" på grund af rejseaktivitet, forskellige udgangspunkter i forskellige lande, sproglige udfordringer osv.. Men samarbejde om ny forskningsviden på international basis har på samme tid betydeligt potentiale til at få flere landes landbrugspraksis op på et højere vidensniveau, når der bliver vidensdelt på tværs. Danmark har en lang tradition for at udføre anvendt forskning og udvikling i tæt samarbejde med lokal rådgivning og primærproducenterne. Det er den generelle erfaring at dansk deltagelse i internationale innovationsprojekter, som de såkaldte operationelle grupper er synonym med, giver adgang til afgørende ny viden fra andre lande, der kan bidrage til skabe flere nye innovative løsninger i dansk landbrug, ligesom danske løsninger gennem grupperne kan bringes ud internationalt. Væsentlige eksempler på dette er udviklingen indenfor pesticidområdet (IMP) og metoder til afværgelse af udsivning af næringsstoffer til vandmiljøet. Klimaforandringer forventes endvidere at øge behovet for at finde nye innovative løsninger på mange nye udfordringer, som ikke kan afvente Horizon 2020-midler til samfundsmæssige udfordringer.

På grund af de særlige omstændigheder, der knytter sig til europæiske innovationsprojekter vil L&F foreslå at EU-finansieringen under landdistriktsprogrammet af disse projekter hæves til 80%. Netop fordi innovationsprojekterne forudsætter internationalt samarbejde, der ellers ikke vil blive gennemført, og som skaber resultater både nationalt og internationalt, giver det mening at etablere ordningen med en høj EU-finansieringssats.

Konkret foreslår L&F, at en andel af puljen til erhvervsudviklingsordningen, der i dag er målrettet udviklingsprojekter eller projekter om videnovertagelse, i tillæg til nuværende projektyper reserveres til europæiske innovationsprojekter. Landbrug & Fødevarer foreslår at andelen, der reserveres til europæiske innovationspartnerskaber, er på 2 mio. kr. Såfremt puljen til EIP ikke udnyttes fuldt ud bør midlerne kunne overføres til de øvrige projektyper under erhvervsudviklingsordningen (udviklingsprojekter eller projekter med videnovertagelse).

Tilskud til europæiske innovationspartnerskabsprojekter bør kunne ydes til virksomheder, organisationer og foreninger, der vil indgå i europæiske partnerskaber om innovation i den primære jordbrugssektor.

Et eksempel i forhold til hvad der kunne åbnes op for at støtte er European Cattle Innovation Network, ECIP, som er et netværk mellem en række europæiske vidensinstitutioner grundlagt på et møde i Danmark i 2012. ECIP har fokus på en række faglige emner og udfordringer i kvægbruget

og søger at koordinere innovative aktiviteter og videndele. Siden 2013 har ECIP haft et bredere europæisk samarbejde med henblik på at udvikle et nyt stort europæisk projekt med arbejdstitlen EURODAIRY. Disse bestræbelser er vanskeliggjort af mangel på medfinansiering, som den aktuelle udmøntning af EIP programmene i næsten alle EU lande vil kunne afhjælpe

Et andet væsentligt eksempel er europæiske innovationspartnerskaber om MRSA. I dag ses forskning og erfaringsopsamling om MRSA i mange lande som nationale udfordringer uanset at udfordringen er international. For at opmuntre erfaringsudveksling og opsamling og udvikling af metoder i flere lande kunne projekter herom være yderst relevante.

Danmark er i dag aktiv indenfor en række initiativer i netværket for det Europæiske Innovationspartnerskab for landbrugets produktivitet og bæredygtighed (EIP), ikke mindst gennem aktiv deltagelse fra danske universiteter og dansk landbrugs viden- og innovationscenter, SEGES. Danmark deltager i en række EIP fokusgrupper, herunder grupperne for økologisk landbrug, dyrehold og reduktion af brugen af antibiotika, integreret skadedyrsbekæmpelse (IPM), integreret præcisionslandbrug, genetiske ressourcer og rentabiliteten af permanente græsarealer. SEGES har budt ind med eksperter indenfor benchmarking af landbrugsbedrifter og kvægs miljøbelastning og arbejder på forslag til to nye fokusgrupper om mekanisk ukrudtsbekæmpelse og bedriftsrådgivning og er i færd med at identificere potentielle temaer for fokusgrupper inden for svinesektoren. Endvidere er SEGES som nævnt aktiv i et EIP netværk, Europæiske Kvæg innovationspartnerskab (ECIP), og overvejer at ansøge om oprettelse af et andet inden for svinesektoren sammen med andre EU-lande.

Men Danmark har ikke i dag indskrevet EIP direkte i det nationale landdistriktsprogram andet som en mulighed på trods af at Danmark de facto side 2007 har finansieret flere innovationsprojekter gennem erhvervsudviklingsordningen. Ved aktivt at afsætte midler gennem øremærkning af en del af den eksisterende erhvervsudviklingsordningspulje til formålet vil man understøtte internationale innovationsprojekter, og der vil i EU-Kommissionen ikke længere kunne florere den fejlagtige opfattelse, at Danmark ikke engagerer sig på europæisk plan ift. innovation.

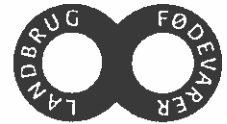
Ang. EU-medfinansieringssatsen af erhvervsudviklingsordningen generelt

Udover den nye EIP-aktivitet under erhvervsudviklingsordningen vil Landbrug & Fødevarer opfordre til at EU-medfinansieringssatsen på Erhvervsudviklingsordningen også generelt sættes op fra de eksisterende 50 % til hhv. 53 % for projekter om videnovertførsel og 80 % til udviklingsprojekter, hvilket rådsforordningen 1305/2013 artikel 59 giver mulighed for. Dette vil tilsvarende nedsætte den nationale medfinansiering, der for Erhvervsudviklingsordningen som bekendt kommer fra produktions- og promilleafgiftsfondene.

Det er rådsforordningen 1305/2013 artikel 59, nr. 2 d) og nr. 4 a), der giver mulighed for at EU-midlerne kan udgøre en større andel i det danske landdistriktsprogram og faktisk helt op til 80 % for foranstaltninger, som har hjemmel i artikel 35 (som fx udviklingsprojekterne under Erhvervsudviklingsordningen).

Det er en national politisk beslutning i Danmark, at EU-medfinansieringssatsen ligger på 50 % i dag. Det synes ikke velbegrunderet, at produktions- og promilleafgiftsfondene skal stille med flere nationale midler, end det som EU kræver og typisk opfyldes i andre lande. En 80/20-model og 53/47-model vil ligge i naturlig forlængelse af den generelle danske tilgang om, at Danmark kun stiller med de nationale midler, som EU som minimum kræver samtidig med at en 80/20-model og 53/47-model for finansiering fortsat vil sikre erhvervets involvering og ejerskab til indsatsen.

En nedsættelse af den nationale danske medfinansiering fra produktions- og promilleafgiftsfondene til erhvervsudviklingsordningen vil ikke betyde, at der bliver anvendt færre midler til vidensformidlings- og udviklingsprojekter i erhvervet. De fondsmidler, som ikke skal bruges under Erhvervsudviklingsordningen vil blive brugt til vidensformidling og udviklingsaktiviteter, som blot er 100 % fondsfinansierede. Det vil samtidig give mindre administration, når tilskudsmodtagere ikke skal søge/aflægge regnskab til både fondene og NaturErhvervstyrelsen. Desuden har fondene kun hjemmel til at yde 1 årige bevillinger, hvorfor en stor binding af midler i flerårige landdistriktsprojekter er uhensigtsmæssig.

Landbrug & Fødevarer vil på den baggrund opfordre til, at man fra dansk side øger EU-medfinansieringssatsen for Erhvervsudviklingsordningen.

Ang. tekniske anlæg på agerjord (minivådområder)

Landbrug & Fødevarer bakker op om ordninger, der kan medvirke til at opfylde miljømålsætningerne uden at påvirke muligheden for optimal landbrugsdrift. Minivådområder kan være et vigtigt virkemiddel i den sammenhæng, og Landbrug & Fødevarer er derfor tilfredse med at der er afsat yderligere midler i 2016 til denne indsats. Det skal dog understreges, at indsatser til forbedring af vandmiljøets tilstand i størst muligt omfang bør ske ude i recipienten med marine virkemidler. Såfremt dette ikke løser hele miljøudfordringen, og der samtidig kan påvises en væsentlig negativ påvirkning som følge af kvælstofudledning, skal næste trin være oplandsløsninger, der håndterer hele eller dele af indsatsbehovet for et større område. Minivådområder kan i den sammenhæng anvendes til at løse opgaven, men det er af væsentlig betydning, at minivådområderne også kan anvendes til at løse opgaven for mere end en lodsejer.

I den forbindelse er det vigtigt, at ordningen ikke låser alle pengene til individuelle projekter, der har til formål at muliggøre øget kvælstofanvendelse uden øget kvælstofudvaskning. Den formulering, der findes i skemaet på side 4 i bilag 2, lægger alene op til anvendelse som en form for "afværgeforanstaltning" ifm. ophævelse af normreduktionen og ønsket om at kunne tilføre mere kvælstof til arealerne. Det er tilsvarende vigtigt, at der kan etableres minivådområder som direkte led i arbejdet med at forbedre vandmiljøets tilstand, fx som del af udmøntningen af vandplaner og vandområdeplaner. Desuden er det meget sandsynligt, at øget gødskning mange steder slet ingen negativ indvirkning vil have på vandmiljøets tilstand. Sådanne steder giver det ingen mening, at landmanden skal oprette renseforanstaltninger.

Som ordningen er beskrevet (bl.a. på side 187 og 188), mangler der helt og holdent sammenhæng med regeringens politik, herunder udmøntning af 16-punktsplanen, hvor generel ophævelse af normsænkningen og efterfølgende gennemførelse af en målrettet indsats udgør grundstenen. Der kan for nærværende næppe peges på områder, hvor der med stor sikkerhed kan kvantificeres et indsatsbehov. Desuden ligger fremtidens regulering ikke fast, så argumentationen i beskrivelsen er uden ophæng i de politiske beslutninger. Beskrivelsen forudsætter, at der kommer til at være et system med individuelle udledningskvoter på bedriftsniveau. Pilotprojektet, viden om retentionskortets manglende præcision mv. har betydet, at denne reguleringsform ikke kan bakkes op af landbruget.

Det er væsentligt for Landbrug & Fødevarer, at evt. fremtidige krav til kvælstofreduktion, sker med fuld erstatning til de berørte lodsejere. Kun hvis der er ønske om at gødske med en mængde kvælstof i et omfang, der ligger ud over de fastsatte normer, kan det overvejes, om landmanden skal være med til at investere i rensefunktioner.

Indsatser under økologi

Økologisk udvikling

Landbrug & Fødevarer er positive omkring den nye kommende ordning om økologisk udvikling. Det overordnede formål med indsatsen er at styrke økologiens innovations- og konkurrenceevne via tilskud til udviklingsaktiviteter, herunder tilskud til udviklingen af nye produkter. Dette har til formål at udvikle den økologiske produktion både i jordbrugs- og forarbejdningsleddet.

Hvis det skal være attraktivt at lægge sin bedrift om til økologisk produktion, er det nødvendigt at udviklingen af det økologiske marked styrkes, så varerne kan afsættes. Dette kan ske gennem initiativer, der udvikler nye økologiske produkter og ved at understøtte en forbedring af forarbejdningssektorens produktionsvilkår ved at understøtte udviklingen af nye processer og praksisser i erhvervet. Indsatsen er derfor med til at fremme efterspørgslen og herigennem også tilgangen af nye producenter til økologisk produktion.

Udviklingen af nye produkter er ofte en meget omkostningstung proces for økologiske fødevarervirksomheder, der ofte er små. Det kan være svært at finde ressourcer til kontinuerlig produktudvikling. Primære jordbrugere, der ønsker at igangsætte et produktudviklingsforløb, vil ofte opleve de samme udfordringer. Indsatsen skal således styrke både virksomhedernes konkurrenceevne og samtidig skabe et større produktudbud for den økologiske forbruger. Der eksisterer allerede et godt fundament for gennemførelsen af udviklingsprojekter, der kan medvirke til at fremme og implementere innovation i det økologiske jordbrug og forarbejdningssektoren, idet den danske landbrugs- og forarbejdningssektor er kendetegnet ved at være meget vidensbaseret. Der er et uudnyttet potentiale i at koble producenter med gode nye ideer sammen med vidensinstitutioner, der kan implementere disse innovative tanker i projekter.

Økologisk investeringsstøtte

Landdistriktsprogrammet som helhed skal – som nævnt tidligere i høringssvaret - kunne favne bredt i et mangfoldigt dansk landbrugserhverv. Derfor er prioriteringsmodeller vigtige. Under teksten om prioritering af projekter under den økologisk investeringsstøtteordning (side 204) fremgår det, at ansøgninger "kan prioriteres ud fra en eller flere af følgende kriterier:

- Teknologiens relevans i forhold til økologisk jordbrugsproduktion
- Teknologiens potentiale i forhold til omlægning af flere hektar
- Teknologiens økologiske udviklingspotentiale
- Bedriftens størrelse eller antal dyreenheder, således at der gives højeste prioritet til de største bedrifter eller de bedrifter med det største antal dyreenheder"

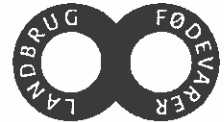
Her er det vigtigt at holde fast i at de største bedrifter ikke altid skal prioriteres først uden hensynstagen til relevans og potentialer, der er uafhængige af størrelse.

Indsatser under natur, miljø og klima

Ang. ny støtteordning til vandløbsrestaurering

Tilskudsordning M07c - Fysiske anlæg på landbrugsjord i forbindelse med vandløbsrestaurering
Såfremt der skal gennemføres vandløbsrestaureringer, som vil lægge beslag på landbrugsarealer, er det helt nødvendigt, at der forud er foretaget en helhedsvurdering af projektet: Vil det sikre fuld miljøgevinst, god økologisk tilstand for alle økologiske kvalitetselementer, er det omkostningseffektivt, er vandløbet karakteriseret korrekt (nødvendighed/relevans) og er der lodsejeropbakning til indsatsen? Desuden er det centralt, at foranstaltningen sikrer den samme eller bedre afvandingssevne i vandløbet. En forudsætning er derfor, at der foretages tilbundsstående beregninger af de afvandingsmæssige konsekvenser, og evt. uforudsete effekter bliver håndteret, så de berørte lodsejere ikke lider tab.

Landbrug & Fødevarer mener dog ikke, at tilskud under landdistriktsprogrammet skal gå til dyre forundersøgelser. Tilskud bør i givet fald kun anvendes til projektets fysiske gennemførelse, så

landdistriktsmidlerne, der jo er en del af den fælles landbrugspolitik, går til miljøforbedrende foranstaltninger i landbruget. Behovet for og finansieringen af forudgående analyser og vurderinger – herunder af, om indsatsen vil gavne eller ej – må være et statsligt anliggende.

Bemærkninger til afsnit 8.2.2.3.4 M04d Ikke-produktionsfremmende investeringer for natur eller miljø

Landbrug & Fødevarer vil opfordre til, at der i forbindelse med alle typer af ordninger med formål at fremme natur og biodiversitet, kan opnås tilskud til en faciliterende indsats. Da der er tale om ikke-produktionsfremmende investeringer og der ikke er noget incitaments-element i ordningerne, vil der være lodsejere som afholder sig fra at søge ordningerne selvom de har arealer, hvor en indsats til være oplagt. Samtidig vil naturtiltag ofte kunne omfatte flere lodsejere, hvorfor det er afgørende, at der sikres en dialog mellem de relevante lodsejere.

I begge tilfælde vil tilskud til facilitering kunne være med til at fremme både lodsejerens vilje til at indgå i ordningerne og sikre, at tiltagene gennemføres på den for naturværdierne mest hensigtsmæssige måde.

Muligheden for facilitering bør indskrives på side 210 under de nævnte deloperationer.

Ordning: Natura 2000 – Optimale vandstandsforhold

Landbrug & Fødevarer finder det positivt, at ordningen ændres til "optimale vandstandsforhold" i stedet for "naturlige vandstandsforhold" således, at der både kan ske hævelse og sænkning af vandstanden.

Ordning: Natura 2000-projekter – rydning af tilgroede arealer, forberedelse til afgræsning og etablering af robust og sammenhængende natur og faciliterende indsats i Natura 2000-områder
Det er positivt, at der indføres mulighed for tilskud til en faciliterende indsats.

På side 215 omtales prioritering af projekter. Heraf fremgår det, at "projekter, der indeholder rydning prioriteres før projekter, der alene omfatter forberedelse til afgræsning. Derefter prioriteres efter nationalt fastsatte kriterier i forhold til fx det udpegede areal og derefter efter størrelse, idet et større areal går forud for mindre". Landbrug & Fødevarer er umiddelbart uforstående over for at projekter, der indeholder rydning, skal prioriteres forud for andre projekter. Det bør afhænge af naturværdien for det enkelte område i stedet for.

Ordning: Særlige levesteder for Bilag IV-arter

Ordning: Landskabs- og biotopforbedrende beplantninger

Landbrug & Fødevarer er tilfredse med at ordningen om landskabs- og biotopforbedrende beplantninger er tilbage i landdistriktsprogrammet i 2016.

For begge ordninger åbnes op for, at tilskud ydes på baggrund af standardomkostninger. Dette vil i vid udstrækning være en forenkling i forhold til eksisterende ordninger, hvor der skal indhentes flere forskellige tilskud. På denne baggrund bakker L&F – som nævnt tidligere i høringssvaret - op om, at der ydes tilskud på baggrund af standardomkostninger.

Standardomkostninger for landskabs- og biotopforbedrende beplantninger udestår, men der er inkluderet mindre tekst herom. Det er vigtigt, at denne tekst ikke viser sig at være begrænsende i forhold til den videre implementering af ordningen.

Det er afgørende, at der er en vis fleksibilitet i forhold til fastsættelsen af standardomkostningerne, således at de forholdsvis let kan ændres, hvis det viser sig at standardomkostninger til en given ordning er fastlagt på forkert niveau.

På side 215 omtales prioritetskriterier for natur og miljøprojekter, herunder landskabs- og biotopforbedrende beplantninger. Heraf fremgår det at større projekter bør gå forud for mindre projekter. Dette bør ikke være tilfældet for ordningen, der har til formål at etablere særlige levesteder for bilag IV-arter. Her må det være arternes potentiale for at være på arealet, der er afgørende.

Ordning: Natura 2000-planlægningsprojekter

Landbrug & Fødevarer undrer sig over, at der i landdistriktsprogrammet gives mulighed for, at der skal gives tilskud til varetagelse af myndighedsopgaver – herunder statslig indsamling af og sammenfatning af arealdata samt udarbejdelse af kommunale arealforvaltningsplaner.

Landbrug & Fødevarer bakker helt op om vigtigheden af, at der sker en kortlægning af arter og levesteder samt at forvaltningsindsatserne monitoreres for at sikre det bedst faglige grundlag for indsatsen i Natura 2000 områderne.

Det er dog L&Fs klare opfattelse, at direkte myndighedsopgaver som planlægning og kortlægning af naturtyper og arter, bør dækkes af bevillinger på finansloven til de relevante ministerier samt i forbindelse med aftale om kommunernes økonomi. Landdistriktsmidlerne bør fsva. Natura 2000-indsatsen anvendes til direkte at sikre bedre forhold for natur og biodiversitet i Natura 2000-områderne samt sikre lodsejernes medvirken til realiseringen og opnåelsen af de internationale forpligtigelser.

På denne baggrund finder Landbrug & Fødevarer, at ordningen vedr. Natura 2000-planlægningsprojekter ikke bør være en del af landdistriktsprogrammet.

Bemærkninger til afsnit 8.2.6.3.2. M10b Pleje af græs- og naturarealer (artikel 28)

Landbrug & Fødevarer har været i dialog med Naturerhvervsstyrelsen om prioriteringen af midler under ordningen Pleje af græs og naturarealer. L&F har påpeget det u hensigtsmæssige i, at der ikke kan søges tilskud til pleje af naturarealer beliggende inden for Natura 2000-områderne, men uden for de særlige udpegninger, da dette betyder, at kan være arealer med en HNV-værdi på 5 eller derover, der ikke vil kunne få tilskud, fordi de er beliggende inden for Natura 2000-områderne.

NaturErhvervsstyrelsen har på møde med Landbrug & Fødevarer den 14. september tilkendegivet over for Landbrug & Fødevarer, at man er indstillet på, at ændre dette således, at arealerne inden for Natura 2000 - men uden for de særlige udpegninger - sidestilles med arealer uden for Natura 2000-områderne.

Denne ændring bør fremgå af Landdistriktsprogrammet allerede i forbindelse med nærværende revision, således at det bliver muligt at prioritere de ovennævnte arealer efter de nye prioriteringskriterier allerede fra 2016.

Der henvises i øvrigt til brev fra Sarah Børner til Niels Peter Nørring fra den 4. september 2015 herom. Brevet er vedlagt som bilag til dette høringssvar.

På side 319 i afsnittet om afbødende foranstaltninger omtales bagatelgrænser i forhold til støtteberettigede arealer under plejegræsordningen. For Landbrug & Fødevarer er det afgørende at bagatelgrænsen øges fra de nuværende 100 m². Ud fra et naturmæssigt sigte er det hensigtsmæssigt, at der er variation på et areal. Derfor bør bagatelgrænsen hæves til 500 m² eller til en vis procentdel (fx 10%), hvor der ikke er krav om at plejeforpligtelserne overholdes.

Der er stort fokus på høje fejlratere i plejegræsordningen, og når der tales om fejlratere, så er det afgørende at det ikke er en uhensigtsmæssig opgørelsesmetode eller uhensigtsmæssigt lave bagatelgrænser, der er med til at generere en høj fejlrate.

Foreløbige analyser af fejlraten i plejegræsordningen viser at en udbredt fejltipe på ordningen er misligholdelse - altså manglende afgræsning - på *mindre* dele af de støtteberettigede arealer. Ved at forhøje bagatelgrænsen som foreslået ovenfor vil ordningen kunne rumme naturmæssig virkelighed uden at straffe tilsagnshaverne, der gør hvad de kan for at leve op til kravene i tilsagnet. Ligeledes er forventningen, at det vil kunne sænke fejlraten på ordningen.

Med venlig hilsen

Mette Kruse

Mette Trudsø Kruse
Seniorkonsulent
Generel Erhvervspolitik

D +45 3339 4260
M +45 3058 2153
E mtk@lf.dk

Miljø- og Fødevareministeriet NaturErhvervstyrelsen

Niels Peter Nørring
nnp@if.dk

København, den 4. september 2015
Sagsnr.: 15-8096-000007

Kære Niels Peter

Tak for dit brev af 15. april 2015 med ønsker til revidering af tilskudsordningen Pleje af græs- og naturarealer (PG). Du anfører som primær anke, at en række lodsejere ikke kan søge tilskud, selvom de har marker indenfor et Natura 2000-område med en HNV score på 5 eller derover.

Det er korrekt, at der til tilskudsordningen PG er knyttet en række specifikke kriterier for at kunne søge tilskud. Kriterierne er indsat for at opnå størst mulig effekt af tilskuddet, og sikre en god overensstemmelse mellem midlerne, der er afsat, og de landmænd, der kan få tilskud.

Ansøgningsrunden på PG i 2015 har vist en stor interesse for ordningen, og HNV kortet er anvendt til at prioritere i de indkomne ansøgninger. Disponeringen af midler i landdistriktsprogrammet for 2014 og 2015 er bestemt ved politisk aftale mellem Regeringen, Vestre og Det Konservative Folkeparti. Det er politisk besluttet, at fokus skal ligge på direktivimplementering. Natura 2000-områderne er derfor den absolutte førsteprioritet for tildeling af midler på ordningen Pleje af græs- og naturarealer.

Indenfor Natura 2000-områderne kan der søges tilskud indenfor den særlige udpegning til pleje, samt til gentegninger af eksisterende tilsagn i Natura 2000, som du også anfører i brevet. Pga. begrænsede midler er den sidstnævnte kategori ikke imødekommet i 2015. Naturstyrelsen (NST) har som ressortmyndighed for Natura 2000 implementeringen i Danmark, i et samarbejde med kommunerne, der er myndighed på Natura 2000 handleplanerne, udarbejdet den særlige udpegning, som i 2015 omfatter ca. 156.000 ha. Den særlige udpegning i Natura 2000 er et udtryk for en prioritering af, hvor der bør ske en naturplejeindsats af hensyn til direkte direktivkrav. Udenfor Natura 2000 anvendes HNV kortet som ansøgningsgrundlag og til prioritering. HNV kortet er NaturErhvervstyrelsens (NAER) garanti for, at der er en sikker effekt af tilskudsordningen udenfor Natura 2000.

NAER ønsker i samarbejde med NST at gå i dialog med jer om en afdækning af fordele og ulemper ved en eventuel tilretning af reglerne, så der tillige kan søges til PG efter HNV kortet indenfor Natura 2000, der hvor arealet ikke er en del af den særlige udpegning. Forudsætningen for dette arbejde er en uændret bevillingsramme til ordningen, og løsningen må heller ikke medføre øgede administrative udgifter for ansøgerne og NAER.

Hvis en sådan ændring beslattes, vil den først kunne træde i kraft fra 2017, da den kræver ændring af landdistriktsprogrammet og forudsætter EU-kommissionens godkendelse.

Jeg foreslår, at vi drøfter det videre forløb på vores møde den 8. september.

Med venlig hilsen

Sarah Børner